

สภาพสังคมไทยที่ยังมองไม่เห็นฝั่ง

.....ระพี สาคริก

ในช่วงหลัง ๆ มักมีเสียงสะท้อนกลับมาให้คนมีโอกาสเรียนรู้ โดยที่มีผู้วิจารณ์แง่คิดข้อเขียนและคำพูดซึ่งผู้เขียนแสดงออกในโอกาสต่าง ๆ ว่า "ลึกลับมากจนทำให้หลายคนตามลงไปไม่ถึงบ้าง คนเป็นคนนอกโลกบ้าง" ทำให้รู้สึกถึงบุคคลของกระแสเสียงเหล่านี้ เพราะเมื่อนำมาคิดวิเคราะห์ยิ่งช่วยเพิ่มพูนสติปัญญาให้แก่ตนเอง ลึกลับยิ่งขึ้น ลึกลับยิ่งช่วยให้มองเห็นวิถีการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้ถึงความจริงซึ่งถ้ายอมรับได้ด้วยความเข้าใจย่อมมีธรรมชาติที่ลดความทุกข์ในใจลงเป็นลำดับ จึงสามารถอยู่อย่างผู้มุ่งทำงานโดยไม่ท้อถอย ส่วนการรณรงค์จะเป็นที่ฟังให้ใครต่อใครคนคงไม่คิด เพราะถือว่าเป็นเรื่องของแต่ละคนซึ่งมองเห็นได้เองหรือไม่

ที่กล่าวไว้ว่า เสียงวิจารณ์ดังกล่าวเป็นสิ่งมีคุณค่าถ้าเก็บมาคิดและมองทวนกระแสกลับไปสู่ทั้งสองด้าน ด้านหนึ่งคือสังคมในอดีต กับอีกด้านหนึ่งคือสภาพปัจจุบันถ้าไม่มุ่งที่ตัวบุคคลผู้วิจารณ์แต่มองถึงความจริง เพราะหลายครั้งหลายหนสิ่งซึ่งตนพูดและเขียนไว้โดยที่เกิจากแนวคิดสืบสานไปอย่างเป็นธรรมชาติ หรือเรียกได้ว่า เกิดจากใจจริง มันเชื่อมโยงไปถึงคำกล่าวซึ่งคนรุ่นก่อน ๆ เคยนำมาสอนลูกหลานในชีวิตประจำวัน และ เรื่องซึ่งอยู่ในชีวิตประจำวันถือเป็นธรรมชาติหรือธรรมดา ไม่ได้ลึกลับอะไรเลย

ถ้าเช่นนั้นเมื่อคุณพูดว่าลึกลับจนกระทั่งยากที่จะเข้าถึงได้ย่อมสะท้อนความจริงให้รู้ว่า การเปลี่ยนแปลงของสังคมเท่าที่เป็นมาแล้วทำให้รากฐานความคิดคนจำนวนไม่น้อยตกอยู่ในสภาพตื่นเขินยิ่งขึ้น ตรงกับหลักธรรมซึ่งชี้ไว้อย่างชัดเจนว่า เมื่อมีอิทธิพลจากรูปวัตถุเข้าไปครอบงำ ย่อมกำหนดให้คิดอะไรไม่ได้ลึกลับเท่าที่ควรจะเป็นไปตามเหตุและผล ถ้าใครสามารถมองเห็นสิ่งต่าง ๆ ได้ลึกลับแค่ไหนมาแสดงออกอย่างอื่น ๆ ย่อมรู้ได้ว่าผลเสียหายควรตกอยู่กับตนโดยแท้ แต่ถ้าแสดงออกจากความจริงใจย่อมมีผู้รับได้ไม่ว่ามีมากมีน้อย และนี่คือวิถีทางซึ่งเชื่อว่าน่าจะมีผลสร้างสรรค์ร่วมกันระหว่างตนกับสังคม ส่วนใครที่ยังมองไม่ถึงวันหนึ่งย่อมถึงได้เอง

ส่วนคำวิจารณ์ที่ว่า เป็นคนนอกโลก เมื่อได้รับฟังทำให้นึกถึงคำสอนจากผู้ใหญ่ในอดีตซึ่งเคยได้ยินมาแล้วว่า จงให้คนอื่นเป็นผู้มองเรา ยิ่งออกไปอยู่ด้านนอกแล้วมองกลับเข้ามาจะเห็นความจริงได้ชัดเจนกว่าการเข้าไปยึดคิดอยู่ข้างใน แต่คำปรารภซึ่งมองคนอื่นแล้วกล่าวว่าเป็นคนนอกโลก หากเกิดจากความรู้สึกที่ไม่ยอมรับความจริงย่อมเชื่อได้ว่า ชีวิตผู้กล่าวเช่นนั้นยังคงต้องวนเวียนอยู่ในธรรมจักรแห่งกรรมซึ่งตนทั้งยังก่อกำและต้องรับเองต่อไปอีก โดยที่ไม่มีใครช่วยได้ นอกจากการอดทนต่อไปและเมื่ออะไรเกิดขึ้นย่อมมีโอกาสตักดวงไว้เป็นความรู้ใส่ตนเท่านั้น

บางคนกล่าวว่า คนเป็นคนที่ยึดอยู่ในข้อยกเว้น ซึ่งฟังแล้วนำมาพิจารณา เห็นว่าเกิดจากความรู้สึก ปกติตัวเอง เพราะเมื่อคิดว่าเป็นข้อยกเว้นหรือเกิดโดยบังเอิญ ย่อมอ่านได้ว่า คือแนวคิดที่กั้นสิ่งดังกล่าวออกไปจากตัวเองอย่างปราศจากความสนใจ แทนที่จะคิดแบบเปิดและรู้สึกได้ว่า ตนจะดำเนินชีวิตอย่างไรจึงไปถึงได้ ในเมื่อความจริงระบุไว้ชัดเจนว่า ทุกคนมีสิทธิไปถึงได้อย่างเท่าเทียมกัน เพียงแต่บนพื้นฐานความหลากหลายอันเป็นธรรมชาติ ย่อมกำหนดให้ไปเร็วหรือช้ากว่ากันเท่านั้น เป้าหมายชีวิตจึงหาใช้ต้องแข่งขันหากควรมุ่งเน้นที่ความเข้าใจถึงความจริงลึกลับยิ่งขึ้น แทนที่จะปฏิเสธตัวเอง ซึ่งสิ่งดังกล่าวสามารถแก้ไขได้ด้วยกุญแจสำคัญคือ จงเป็นผู้สนใจทบทวนตัวเองเมื่อเกิดปัญหาในทุก ๆ เรื่อง หากยังคงอยู่ในสภาพคือยังไม่ยอมมองไม่เห็น และสิ่งนี้เองที่เป็นอันตรายทั้งแก่คนและสังคมด้วย

ในขณะที่สังคมซึ่งเปลี่ยนแปลงมาถึงปัจจุบันกำลังอ่อนแรงลงไปเป็นลำดับ เพราะคนที่ตกอยู่ในสภาพซึ่งตนเองไม่ได้มีเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งยังอ่อนแอลงไปเรื่อย ๆ ทำให้หลายคนซึ่งยังพอมองเห็นปัญหาในระดับลึกลับซึ่งพอสมควรเริ่มรู้สึกเสมือนชีวิตตัวเองอยู่ในเรือซึ่งลอยอยู่กลางทะเลอย่างโดดเดี่ยว ไม่ว่าวันนี้-วันพรุ่งนี้-แม้วันหน้าถึงเดือนหน้า กระทบปีหน้า แต่ละคนตื่นเช้าขึ้นมาด้วยความหวังว่า น่าจะเริ่มมองเห็นฝั่งแม้อยู่ไกลลิบ ๆ ก็ยังมี

แต่กลับมองไม่เห็นแม้แต่ภาพราง ๆ ภายในหมอกซึ่งย่อมปกคลุมเป็นธรรมชาติ

อย่างไรก็ตาม ผู้คนซึ่งเคยเต็มเปี่ยมพอสมควรด้วยความหวัง หากมุ่งทำงานอย่างจริงจังมาโดยตลอด และสนใจเรียนรู้ความจริงจากปัญหาต่าง ๆ ซึ่งช่วยให้คุณสามารถละจากความโลม โกรธ หลงได้ตามกระแสอันเป็นธรรมชาติในตนเองลงไปได้เรื่อย ๆ ย่อมมองภาพที่ปรากฏเห็นได้ในปัจจุบันและเห็นคำตอบซึ่งเป็นสัจธรรมได้ด้วยตัวเอง

โดยเห็นว่าการที่ชีวิตแต่ละคนมองเห็นความหวังลดน้อยลงไปเรื่อย ๆ น่าจะมีเหตุผลสืบเนื่องมาจากสังคมตกอยู่ในสภาพคั่งเช่น **พายุเรื้อนเวียนไปมาอยู่ที่เดิม** นั่นเอง หากมองตรงนี้เห็นได้และมองที่กลุ่มอำนาจของรัฐ น่าจะพบต่อไปอีกว่า **ไม่ว่าคนกลุ่มไหนเข้ามาถืออำนาจบริหาร คงตกอยู่ในสภาพคั่งเช่น "พายุเรื้อนในอ่าง"** ถ้าเป็นเช่นนั้นจริงน่าจะอ่านลึกลงไปอีกระดับหนึ่งว่า **อ่างใบนี้เป็นของคิ้วกูและพรรคพวก**

อนึ่ง หากมองเห็นกระแสซึ่งเชื่อมโยงถึงกันของความจริงในแต่ละเรื่องย่อมพบว่า **สังคมไทยตั้งอยู่บนพื้นฐานพรรคพวก ทำให้เกิดระบบอุปถัมภ์มาช้านาน** โดยเฉพาะอย่างยิ่งจับจากภาพซึ่งปรากฏอยู่ในกระบวนการจัดการศึกษาอันถือเป็นความจริงขั้นพื้นฐาน ไม่ว่าจะเริ่มต้น ณ จุดใดย่อมสามารถสืบสาวเข้าไปถึงประเด็นที่เป็นเงื่อนไขดังกล่าวแล้วได้

อาทิเช่นกิจกรรมรับน้องใหม่ในสถาบันการศึกษาซึ่งลูกกลมมาจากระดับบนลงสู่ด้านล่าง อีกทั้งขยายวงกว้างขวางมากขึ้นอย่างรวดเร็ว หากมองอย่างผิวเผินเสมือนในหลายจุดจะลดความรุนแรงลงไป แต่ถ้ามองได้กว้างและสามารถเห็นกระแสซึ่งเชื่อมโยงถึงกันเพราะไม่มียึดติดอยู่กับรูปแบบจะพบว่า มีภาพใหม่ ๆ ผุดขึ้นมาในรูปแบบอันบนพื้นฐานความหลากหลาย แม้การขับเคลื่อนกันอย่างเอาเป็นเอาตายโดยเน้นไปที่การกีฬา แดมผู้ใหญ่อย่างเอาเงินทองของประชาชนซึ่งน่าจะกระจายไปใช้ในเรื่องอื่น ๆ ให้เกิดการสร้างสรรค์เนื้อหาสาระสู่คนระดับล่าง

จึงไม่น่าแปลกใจอะไรในเมื่อช่วงนี้มีผู้ปรารถนาจากความรู้สึกว่า ในบรรยากาศการบริหารงานระดับต่าง ๆ มักพบกับการถือพรรคถือพวกถือสีซึ่งไม่เพียงมีมานานแล้ว หากยังหยั่งรากฐานจากด้านบนลงสู่ด้านล่าง อีกทั้งกระจายกว้างมากขึ้น รวมทั้งยังพบว่า เป็นกระแสความจริงซึ่งลามผ่านรอยต่อระหว่างงานด้านการเมืองกับงานประจำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเงื่อนไขที่เห็นได้ชัดและน่าจะถือว่าคือรากฐานคงไม่พ้น **ผลประโยชน์ในด้านวัตถุ** ทำให้มีกระแสเชื่อมโยงไปถึงทุกเรื่อง

ดังนั้นแทนที่ช่วงสานกันระหว่างรอยต่อระหว่างนักการเมืองกับด้านข้าราชการประจำ ซึ่งจากความหวังน่าจะหมายถึง **เหตุผลที่เกิดขึ้นภายในรากฐานจิตสำนึกกับศรัทธาของแต่ละคน** จึงเปลี่ยนมาเป็นด้านตรงข้ามคือ สานถึงกันเพราะอิทธิพลวัตถุ ซึ่งทำให้เกิดแนวร่วมในด้านผลประโยชน์

ถ้ามีรากฐานจิตใจลึกซึ้งสักหน่อยก็น่าจะอ่านถึงความจริงจากอีกด้านหนึ่งซึ่งต้น ชินกว่าได้ว่า **ชีวิตที่คลุ้มคลั่งความสนใจขึ้นไปสู่ด้านบนนั้น จริง ๆ แล้วสิ่งซึ่งแอบแฝงอยู่ในส่วนลึกของจิตใจนั้นคืออะไรกันแน่ แม้อาจมีข้ออ้างต่าง ๆ กระทั่งว่า ต้องการช่วยแก้ไขปัญหาสังคม**

โดยเฉพาะในปัจจุบันขณะที่สังคมกำลังเผชิญปัญหาหนักหน่วงยิ่งขึ้น ย่อมถือโอกาสนำเอาข้ออ้างดังกล่าวมาใช้เป็นเงื่อนไขเพื่อหวังกรุยทางให้ตนขึ้นสู่ด้านบนได้ง่ายขึ้น และหากมองมุมกลับก็จะพบความจริงว่า ประชาชนคนระดับล่างรวมถึงเด็กซึ่งชีวิตยังตกอยู่ในสภาพที่ต้อยกว่า ยิ่งถูกมอมเมาจากอิทธิพลวัตถุซึ่งสนองประโยชน์คนระดับบนกว้างขวางมากขึ้น แม้จากกลุ่มที่เรียกตัวเองว่านักวิชาการและนักการศึกษา ซึ่งคงไม่พ้นข้ออ้างจากคนกลุ่มเดียวกันว่า **สมยนี้ถ้าไม่ใช้เทคโนโลยีระดับสูงก็คงจะก้าวไปข้างหน้าได้ไม่ทันคนอื่น**

หากสามารถเข้าใจความจริงในรากฐานตัวเองได้ชัดเจนถึงระดับหนึ่งน่าจะช่วยให้เชื่อมั่นว่า **ความจริงหาที่มียุคสมัยเป็นเงื่อนไขแต่อย่างไรก็ตาม** ดังนั้นภายในนิสัยคนที่เข้าถึงได้จริง ย่อมปลอดจากการกล่าวอ้างสิ่งต่าง ๆ ซึ่งอ่านได้ว่ามีเจตนาต้องการเอาตัวรอด คงเหลืออยู่แต่ความเพียรพยายามนำปฏิบัติจากแนวคิดความเชื่อในสังขารซึ่งปราศจากรากฐานตนเอง และปลอดแล้วจากความรู้สึกสนใจทั้งในด้านตะเกียงตะกายขึ้นไปหาและในด้านสนใจต่อต้านเกินการชี้แนะ อีกทั้งเลยไปถึงการยอมตัวเข้าไปเกี่ยวข้องถึงวงใน

สิ่งที่หลักธรรมได้ชี้ไว้อย่างชัดเจนว่า การนำเอาสิ่งซึ่งอยู่นอกตัวเองมาอ้างถือเป็นนิสัยที่ไม่ดี และมีเหตุผลทำให้ชีวิตต้องตกต่ำลงไปเรื่อย ๆ หากแก้ไขไม่หาย

ดังนั้นในปัจจุบันถ้าใครเกิดความรู้สึกว่า บ้านเมืองกำลังตกอยู่ในสภาพเสมือนเรือลอยอยู่กลางทะเลโดยที่ยังมองไม่เห็นฝั่งว่าอยู่ที่ทิศทางไหน อีกทั้งขาดกัปตันซึ่งสามารถมองเห็นทิศทางได้อย่างแท้จริง โดยเฉพาะรู้สึกว่าการกลุ่มบุคคลผู้เข้าไปถืออำนาจรัฐส่วนใหญ่มีแนวคิดในลักษณะ **ภายในอ้าง** อีกทั้งยังหลงอยู่กับอ้างใบซึ่งตนครองอยู่อย่างตัวใครตัวมันหรือพวกใครพวกมัน จึงไม่อาจแลเห็นช่องทางมองผ่านขอบอ้างออกมาพบสังขารซึ่งปรากฏอยู่ในบรรยากาศโลกภายนอก

สิ่งที่มักพบกับภาพสะท้อนซึ่งสารภาพตัวเองให้เห็นได้ชัดคือ **ภาวะขัดแย้งซึ่งกันและกันที่รุนแรงยิ่งขึ้น** เพราะถ้าแต่ละคนมีความคิดอิสระจริงย่อมมองเห็นทางออกได้เองโดยไม่ต้องสร้างบรรยากาศเผด็จหน้ากับใครให้มาก-เรื่องมากความ แต่หันมาใช้เวลานำปฏิบัติอย่างจริงจัง และเกิดสภาพที่เรียบง่ายขึ้นมาแทนที่ได้เองอย่างเป็นธรรมชาติ สังคมย่อมมุ่งทิศทางสู่การสร้างสรรค์อย่างมีเป้าหมายให้เป็นเป็นความหวังเด่นชัดยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตามคงต้องยอมรับความจริงว่า ช่วงที่ผ่านมาคนส่วนใหญ่ยังยึดติดอยู่กับอำนาจและวัตถุ อีกทั้งความยิ่งใหญ่ และลงได้ยึดติดยึดมั่นไม่รู้สีกตัวทำให้คิดและเชื่อว่า **การแก้ไขปัญหาสังคมจะต้องเป็นกรณีอำนาจหรือขึ้นไปเกี่ยวข้องกับกลุ่มคนระดับสูง** ทำให้หลายคนซึ่งครั้งหนึ่งเคยคัดค้านการกระทำของกลุ่มคนที่ขึ้นไปถืออำนาจในที่สุดตัวเองก็ก้าวขึ้นไปสู่ทิศทางเดียวกัน และขลุกอยู่ที่นั่นคนแล้วคนเล่าไม่ว่าจะเข้าไปมีอำนาจในรูปแบบไหน ทำให้ความหวังจากคนทั่วไปโดยเฉพาะระดับล่าง ๆ เป็นไปได้อีกยิ่งขึ้น

ภาพรวมซึ่งกล่าวมาแล้วถ้ามองในลักษณะที่เรียกว่า "หลอกลอย" ย่อมไม่อาจเห็นได้ จนกว่าจะสามารถมองในแนวราบหรือแนวนอน จึงจะเห็นถึงความจริงได้ชัดเจน

ถ้าอ่านได้ถึงความจริงย่อมพบว่าบนพื้นฐานเดียวกันย่อมมีสองด้าน แต่หาได้หมายความว่ามุ่งไปสู่คนละทางไม่ ดังนั้นสิ่งซึ่งมักกล่าวกันว่า **ที่ใครที่มัน** จึงถือเป็นธรรมชาติของสังคม หากใครมีรากฐานจิตใจเป็นกลางถึงระดับหนึ่งย่อมมองเห็นได้เอง

ถ้าเป็นเช่นนั้นจริง แม้มองภาพรวมของการเมืองบนพื้นฐานด้านการจัดการย่อมเข้าใจเองว่า ฝ่ายค้านกับฝ่ายรัฐบาลหาใช่เป็นเรื่องจริงจ้องอะไรไม่ และกำหนดอยู่ในวาระ 4 ปีก็หาใช่เป็นเรื่องจริงจ้องเช่นกัน เพราะภาวะครอบงำจากอิทธิพลวัตถุซึ่งเข้าไปสิงสถิตอยู่ในรากฐาน เป็นตัวกำหนดให้ภาวะที่ใครที่มัน มีความดีของการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นเป็นลำดับ รวมถึงอีกมิติหนึ่งคือความดีอันเพราะเชื่อตัวเอง ทำให้เกิดแรงกดดันเพิ่มขึ้นมาภายในรากฐานความรู้สึกจากอีกด้านหนึ่ง รวมถึงคนทั่วไปซึ่ง **อยาก** เห็นการเปลี่ยนแปลงด้วย

จากจุดร่วมนี้เองเมื่อนำมาประกอบกับภาวะอ้างอ้างว่างกลางทะเลชนิดที่มองไม่เห็นฝั่งบนวิถีทางดังกล่าวย่อมมีโอกาสนำไปสู่เหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งที่สุดในที่สุด และน่าจะมีที่สุดของที่สุดสืบทอดกระแสต่อไปอีกอย่างปราศจากจุดจบซึ่งสมบูรณ์ในตัวแล้ว เพราะภาพที่เห็นไม่ว่าจะคืนขึ้นไปสู่แนวทางใด ล้วนเป็นเรื่องปลายเหตุอย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น จนกว่าเหตุการณ์จะนำไปถึงจุดซึ่งได้รับผลกระทบแล้ว ทำให้แต่ละคนหวนกลับมาเสริมสร้างนิสัย-พิจารณาตนเองเป็นธรรมชาติให้มั่นใจได้

ถ้ามองสู่ด้านบออย่างไม่มีอคติย่อมรู้สึกว่ สภาพชีวิตกลุ่มคนในด้านนี้ไม่ใช่ของจริงจ้งอะไร หากเป็นเพียงผลพวงซึ่งมีเหตุและผลสืบเนื่องมาจากสิ่งอื่น ย่อมสามารถสานความคิดต่อไปในลักษณะที่เกิดคำถาม ถามตัวเองว่า **คนกลุ่มนี้มาจากไหน ? คำตอบก็คือ มาจากการเลือกตั้งโดยคนทั่วไปรวมทั้งตัวเองด้วย**

ณ จุดนี้เองน่าจะถือเป็นหัวเลี้ยวหัวต่ออย่างสำคัญ แต่ผู้มุ่งเน้นความสำคัญไปสู่ด้านบอด้านเดียวย่อมมองไม่เห็นจ้งไปไม่ถึงหัวเลี้ยวจ้งต่อไม่คิด นอกจากตรงซ้นไปเรื่อย ๆ จนทำให้เกิดสภาพ **เลยเถิด** ในบรรยากาศของสังคม และประเด็นเองที่เป็นต้นเหตุทำให้บ้านนี้เมืองนี้ต้องตกอยู่ในสภาพเสมือนมองไม่เห็นฝั่ง จนกระทั่งถึงช่วงซึ่งคลื่นลมแรงซ้นย่อมจำต้องล้มลงสู่ก้นทะเลลึก

จริง ๆ แล้วกลุ่มคนที่มุ่งวิถีชีวิตซ้นสู่ด้านบอ หากรู้เท่าทันย่อมเห็นว่าไม่ใช่เรื่องใหญ่โตอะไร นอกจากคือภาพลักษณะหนึ่งของกลุ่มบุคคลซึ่งอยู่บนพื้นฐานความหลากหลายเท่านั้น จ้งไม่ใช่เรื่องที่ควรจ้งแสดงความตื่นเต้นยินดีหรือยกย่องกันจนเกินเหตุและผล หากควรยกย่องกันด้วยคุณความดีไม่ว่าบุคคลผู้นั้นจะเป็นใครแม้ชาวบ้านซึ่งชีวิตจ้งต้องซัดส่นเพราะไม่ยอมท้ความซ้ว

คนที่ยังมีรากฐานไม่มั่นคงทำให้หัวน้ไหวต่ออิทธิพลค้งกล่าว ผู้ซึ่งสามารถพึ่งตนเองได้เมื่อมีโอกาสพบเห็นไม่ควรนิ่งคู้คาย หากถือเป็นที่น้ในการช่วงประคับประคองและให้สติ เพื่อหวังว่าแต่ละคนจะสามารถประคองตัวเองให้มั่นคงยั้งซ้นได้ ซึ่งจ้งเป็นอย่งยั้งที่พึ่งต้องช่วยเสริมกำลังใจอันถือเป็นที่สำคัญที่สุด ส่วนคนที่เปลี่ยนไปจนใกล้สุดค้วแล้วค้งช่วยอะไรในลักษณะเฉพาะหน้าไม่ได้ นอกจากถือว่านันคือมูมหนึ่งของชีวิตมนุษย์ซึ่งอยู่บนพื้นฐานความหลากหลายเท่านั้น

ถ้ามองเห็นสัจธรรมค้งกล่าวแล้วได้ค้งจะเกิดความรู้สึกจากอีกด้านหนึ่งคือ **ไม่ถือสาอะไรกันแต่ช่วยให้แต่ละคนมีโอกาสมุ่งไปสู่การรู้เหตุรู้ผลได้เองว่า สิ่งใดคือหน้าทีซึ่งตนควรกระทำ ไม่ว่าจะไปถึงจุดค้งกล่าวได้เร็วหรือช้า และไม่ว่าบนเส้นทางชีวิตอนาคตจ้งต้องพบกับบทเรียนที่ยืนยันความจ้งในลักษณะใดต่อไปอีก**

ค้งนั้น คำตอบอันแท้จริงจากความค้งใจที่ว่คนจะท้ประโยชน์ให้แก่สังคมก็คือ **อยู่ที่ไหนและเป็นอะไร** อีกทั้งมีอำนาจหรือไม่ยอมท้ได้ค้งนั้น และถ้าจะให้บังเกิดผลอย่งจ้งจ้ง คนนั้นแหละที่พึ่งเน้นนำปฏิบัติจากความรักความจ้งใจค้วเพื่อนมนุษย์ซึ่งแต่ละคนมีเป็นธรรมชาติอยู่แล้วหากไม่ค้นหาที่ค้วเองย่อมมองไม่เห็นและไปไม่ถึงจุดเริ่มค้งซึ่งเป็นของจ้ง การถือสัจจะและคำร้งอยู่อย่งผู้ซ้อสัจค้วตนเองจ้งถือเป็นที่น้ฐานสำคัญที่สุดของความสำเร็จได้ในทุก ๆ เรือง.